

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies

van 5 november 2002

over het ontwerp van

Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005

D/2002/7080/A48

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2002 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B-1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31
e-mail: info@minaraad.be
internet: www.minaraad.be

Inleiding

De MiNa-Raad heeft de adviesvraag omtrent het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 op 4 juli 2002 ontvangen.

Op dezelfde dag formuleerde de Raad zijn advies over de inpassing van economische instrumenten in het Vlaamse klimaatbeleid.

Bovendien formuleerde de Raad op 24 september 2002 zijn advies over het voorontwerp van benchmarkingconvenant inzake energie-efficiëntie in de industrie, en op 14 oktober 2002 zijn advies over het CO₂/REG-decreet. Deze adviezen vormen samen met voorliggend advies één geheel en moeten er samen mee gelezen worden. De punten waarop in de reeds uitgebrachte adviezen dieper is ingegaan, worden bijgevolg in voorliggend advies eerder summier behandeld.

De opmerkingen die de Raad in dit advies formuleert, zijn enerzijds algemene opmerkingen over de beoogde doelstelling, het statuut en de opvolging van het plan, en de financiering ervan.

Anderzijds formuleert de Raad inhoudelijke opmerkingen over de noodzaak tot een sterkere integratie met andere beleidsniveaus en -domeinen en worden aanbevelingen geformuleerd over weerhouden of ontbrekende projecten.

Het ABVV, het ACLVB, het ACV, de Boerenbond, de UNIZO en het VEV onthouden zich bij dit advies.

Prof. dr. R. F. Verheyen
Voorzitter MiNa-Raad

Inhoudstafel

Inleiding 3

Inhoudsopgave 5

1. Planconcept 7

1.1. Doelstelling van het plan 7

1.2. Statuut en opvolging van het plan 12

1.2.1. Situering 12

1.2.2. Visie van de Raad 13

1.3. Financiering van het plan 15

2. Planinhoud 17

2.1. Algemene opmerkingen 17

2.1.1. Transities worden niet gerealiseerd 17

2.1.2. Vertikale integratie ontbreekt in vele projecten 19

2.1.3. Horizontale integratie beter, maar nog onvoldoende 20

2.2. Specifieke opmerkingen 23

Bijlage 1 Reeds afgeleverde adviezen van de MiNa-Raad omtrent het Vlaamse klimaat-
beleid 32

1. Planconcept

1.1. Doelstelling van het plan

[1] Beschrijving van de historische emissies en de doelstelling van het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005. De doelstelling van het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 is te komen tot een stabilisatie van de broeikasgasemissies in 2005 t.o.v. 1990. Zonder bijkomend beleid, zouden de broeikasgasemissies in Vlaanderen in 2005 14.293 kton CO₂-eq. of 16,8 % hoger zijn dan in 1990 (zie Tabel 1).

Tabel 1: Historische evolutie in de uitstoot van de zes broeikasgassen en prognoses van de toekomstige uitstoot zonder bijkomend beleid (Business As Usual-scenario)

	1990 (kton CO ₂ -eq)	1999 (kton CO ₂ -eq)	2005 BAU (kton CO ₂ -eq)	verschil 2005 t.o.v. 1990 (kton CO ₂ -eq)	verschil 2005 t.o.v. 1990 (%)
CO ₂	69.027	76.689	82.322	+ 13.295	+ 19,3 %
CH ₄	7.741	7.842	6.669	- 1.072	- 14 %
N ₂ O	7.606	8.257	8.454	+ 848	+ 11 %
PFK, HFK, SF ₆	350	588	1.572	+ 1.222	+ 349 %
Totaal	84.724	93.376	99.017	+14.293	+16.8 %

De projecten vervat in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 zouden een reductiepotentieel hebben van 5.272,3 kton CO₂-eq. t.o.v. het BAU-scenario. Dit betekent dat slechts 37 % van de “stabilisatiekloof” (= 14.293 kton CO₂-eq.) zou worden ingevuld.

- [2] **Verantwoording voor beperkte realisatie van stabilisatie doelstelling.** Enkele redenen waarom de stabilisatie doelstelling met de voorziene projecten niet zou worden gehaald, werden in het plan opgenomen.

Het plan stelt bv. op pag. 198 dat met dit plan “nog niet alle mogelijke kostenefficiënte maatregelen zijn uitgeput. Deze maatregelen moeten zeker aan bod komen bij de herziening en opvolging van dit plan.” Bovendien wordt vermeld dat: “het niet zo is dat kostenefficiënte maatregelen op het niveau van doelgroepen per definitie in de praktijk worden gebracht. Er bestaan belangrijke barrières – socio-economische en psychologische – die maken dat niet wordt geïnvesteerd in energiebesparende technologieën, zelfs al hebben die een korte terugverdientijd. Een van de continue opdrachten bij de uitvoering van het Vlaams klimaatbeleidsplan zal de verdere identificatie en eliminatie van deze drempels zijn.”

De Raad kan deze vaststellingen uiteraard bevestigen. Hij betreurt echter dat deze kostenefficiënte maatregelen nog niet in het voorgestelde plan staan opgesomd, en dat de barrières nog niet vroeger zijn geïdentificeerd en opgelost. De Vlaamse regering formuleert reeds sinds de jaren '90 doelstellingen inzake rationeel energiegebruik, etc. Er kan echter moeilijk beweerd worden dat deze intenties in de praktijk al veel succes hebben geboekt.

Ten tweede licht de Vlaamse regering op pag. 6 en 197 toe dat tot de tussentijdse stabilisatie doelstelling in 2005 werd beslist op voorwaarde dat “de federale overheid voldoende begeleidende maatregelen neemt onder meer op het vlak van energie, transport en fiscaliteit”.

Volgens de Raad wordt hier te veel verantwoordelijkheid voor het eigen falen naar de federale overheid doorgeschoven. De Raad haalt daarvoor twee redenen aan.

Ten eerste vindt de Raad het te vrijblijvend om te stellen dat de federale overheid voldoende begeleidende maatregelen dient te nemen. Tenminste zou de Vlaamse overheid in het plan een “verlanglijst” moeten opstellen van de maatregelen die door de federale overheid volgens de Vlaamse overheid zouden moeten genomen worden. Bovendien is het aan de Vlaamse overheid om in het plan in te schatten welk broeikasgasreductie-effect ze verwacht van deze federale maatregelen. Slechts in dit laatste geval kan ze immers op een zinvolle manier beslissen of het eigen Vlaamse beleid al dan niet dient te worden geïntensifieerd. Volgens de Raad ziet het er alleszins naar uit dat een intensifiëring van het eigen beleid hoe dan ook noodzakelijk zal zijn, zelfs al zouden op federaal vlak de noodzakelijke maatregelen op vlak van energie, fiscaliteit en transport genomen worden. Berekeningen aangehaald in het Nationaal Klimaatplan wijzen immers uit dat het effect van federale maatregelen op vlak van de energiefiscaliteit weliswaar betekenisvol zijn – zeker in vergelijking met de niet-fiscale maatregelen – maar hoe dan ook ontoereikend om de ontbrekende reducties nodig voor de stabilisatie van de broeikasgasuitstoot in Vlaanderen op

het niveau van 1990 in te vullen. Zo zou een federale energie/CO₂-taks die gradueel stijgt naar 11,5 €/ton CO₂ (in de veronderstelling dat er geen vrijstellingen worden toegekend) aanleiding geven tot een emissiereductie van 7 Mton CO₂-eq tegen 2010 voor geheel België¹, daar waar het Vlaamse klimaatbeleidsplan 2002-2005 nog voor ca. 9 Mton CO₂-eq aan reductiemaatregelen tekort komt tegen 2005.

Ten tweede meent de Raad dat de Vlaamse regering bewust haar eigen bevoegdheden onderschat. Volgens de Raad beschikt het Vlaamse Gewest immers over talrijke bevoegdheden en mogelijkheden om ook in de beleidsdomeinen transport, energie en fiscaliteit doortastende maatregelen te treffen. De bevoegdheden op fiscaal vlak werden zelfs recent nog uitgebreid als gevolg van het Lambertmontakkoord². Voor een doeltreffende aanpak binnen deze beleidsdomeinen moet dan ook niet altijd gewacht worden op de invoering van federale beleidsmaatregelen. Maatregelen binnen de genoemde beleidsdomeinen die volgens de Raad op gewestelijk niveau kunnen worden ingezet, zijn:

- 1° een heffing op de distributie van elektriciteit, gedifferentieerd naargelang de productiewijze van de elektriciteit;
- 2° een kilometerheffing voor voertuigen, waar mogelijk gedifferentieerd naargelang plaats (al dan niet congestiegevoelig gebied), tijdstip (piek- vs. daluren) en milieukarakteristieken van het voertuig;
- 3° een belasting op de in verkeerstelling (BIV), gedifferentieerd op basis van het brandstofverbruik en/of de CO₂-uitstoot (aanvullend op de reeds bestaande differentiatie die een versnelde invoering van EURO 4-wagens beoogt³);
- 4° een onroerende voorheffing, gedifferentieerd naargelang de energieprestaties van de woningen/gebouwen, waarbij in afwachting van een volledige energiecertificering van gebouwen in een beginfase reeds een verlaging kan voorzien worden voor (om)-bouw van lage-energiewoningen die vallen onder de meest energiezuinige categorie⁴;
- 5° een CO₂-emissieheffing.

Een meer concrete invulling van deze instrumenten heeft de Raad reeds in eerdere adviezen verder toegelicht en uitgewerkt (zie Bijlage 1).

Gelet op het voorgaande kan de Raad dan ook moeilijk begrip opbrengen voor het feit dat in voorliggend plan slechts 37% van de stabilisatiekloof wordt gedicht. Dit zwakke ambitieniveau doet samen met de voorziene jaarlijkse bijstellingen (zie punten [6] en [7]) en de

1) Nationaal klimaatplan 2002-2012, pag. 94. Te raadplegen op: <http://deleuze.fgov.be/site/nl/index_nl.html>.

2) Bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten. B.S. 3 augustus 2001.

3) Decreet van 24 mei 2002 tot wijziging van de artikelen 98 en 100 van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen. B.S. 9 juli 2002.

4) De Raad merkt op dat stimuli via de onroerende voorheffing ook het "principal agent" probleem kan

ondervangen: nl. het feit dat eigenaars van huurwoningen door andere maatregelen ter bevordering van de energie-efficiëntie van gebouwen doorgaans niet worden gevat, terwijl de huurder niet bij machte is om de energie-efficiëntie investeringen door te voeren.

voorzichtige “learning by doing” aanpak⁵, heel wat rechtsonzekerheid ontstaan. Doelgroepen of sectoren kunnen elk jaar met nieuwe maatregelen of instrumenten geconfronteerd worden, waarop ze zich onvoldoende kunnen voorbereiden. De voorspelbaarheid en continuïteit van het beleid nemen daardoor drastisch af, wat negatieve gevolgen heeft voor het investeringsklimaat⁶.

In plaats van een overmatig groot deel van zijn verantwoordelijkheid door te schuiven naar het federale niveau en zich te verschuilen achter verzachtende omstandigheden voor het ontoereikend eigen beleid, dient de Vlaamse regering volgens de Raad veel actiever gebruik maken van eigen (toegenomen) bevoegdheden in die domeinen waar zij nu sterk op de federale overheid rekt. Bovendien vindt de Raad dat nu reeds alle gekende “no regret” maatregelen (kostenefficiënte maatregelen met korte terugverdientijd) als prioritaire maatregel in het plan moeten worden opgenomen. Tenslotte dient het plan nu reeds duidelijk aan te geven hoe bepaalde drempels voor de verspreiding van energiebesparende maatregelen zullen worden weggewerkt (wegwerken van kennisbarrières door meer gerichte kennisverspreiding, verlagen van liquiditeitsdrempels door het opzetten van “derde betaler” en “no cure no pay” systemen⁷,...).

- [3] **Doelstelling voor de verbintenissenperiode 2008-2012.** De Raad merkt op dat het voornog onduidelijk is welke reductiedoelstelling de Vlaamse Regering juist beoogt in de periode 2008-2012, de eerste verbintenissenperiode van het protocol van Kyoto. Wat dat betreft hangt natuurlijk veel af van de uiteindelijke lastenverdeling van de Belgische reductiedoelstelling van - 7,5% tussen de verschillende Gewesten. De Vlaamse regering lijkt hier te blijven opteren voor een verdeling op basis van kostenefficiëntie, daar waar het Waalse Gewest een lineaire verdeling onder de Gewesten voorstaat. De Raad brengt hier nogmaals haar voorstel in herinnering, geformuleerd in zijn advies van 4 juli 2002 over de inpassing van economische instrumenten in het Vlaamse klimaatbeleid⁸.

5) Het Deel IV ‘Projecten en maatregelen in Vlaanderen’ werd in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 toegelicht in twee delen: deel 1 geeft een overzicht van de prioriteit uit te voeren maatregelen, deel 2 een oplistings van de bij de eerste bijsturing van dit Vlaams klimaatbeleidsplan te overwegen maatregelen.

6) In een recente studie ter inschatting van de kansen en bedreigingen van de Antwerpse havenregio als vestigingsplaats voor de petro-

chemische industrie, gedurende de periode 2010 - 2020, wordt precies het onvoorspelbaar en ontoereikend Vlaams beleid inzake de reductie van broeikasgassen o.a. aangehaald als reden waarom de Antwerpse regio minder concurrerend zou zijn dan andere regio’s in West-Europa. Bron: Nexant Chem Systems (2002). Dit gebrek aan voorspelbaarheid zorgt er immers bv. voor dat investeringsbeslissingen een onnauwkeuriger inschatting kunnen incalculeren van het

klimaatbeleid, en dat voor nieuwkomers op de markt, de locatiekeuze veel moeilijker wordt.

7) Zie onder meer de aanbevelingen van de Raad terzake in punt [12] van: MiNa-Raad. Advies 2002|47 over het voorontwerp van CO₂/REG-decreet.

8) MiNa-Raad. Advies 2002|27 van 4 juli 2002 over de inpassing van economische instrumenten in het Vlaamse klimaatbeleid. Passage over verdeling reductiedoelstelling werd opgenomen in punt [13].

Los van de uiteindelijke methode van lastenverdeling vindt de Raad alleszins dat de Vlaamse regering in voorliggend klimaatbeleidsplan 2002-2005 nu reeds duidelijk moet aangeven of, en zo ja in welke mate en onder welke randvoorwaarden, gebruik zal gemaakt worden van de zogenaamde flexibele mechanismen die overeenkomstig het Protocol van Kyoto kunnen worden ingezet en hoe deze zullen worden gefinancierd.

- [4] **Inzet van flexibele mechanismen beperken en visie formaliseren.** Omtrent de inzet van flexibele mechanismen, is de Raad van mening dat het gebruik ervan alleszins moet worden beperkt. Dit beperkt gebruik ligt immers in de lijn van het oorspronkelijk opzet van het Raamverdrag inzake Klimaatverandering, dat door België in 1996 werd geratificeerd. Het Verdrag duidt de geïndustrialiseerde landen aan als hoofdverantwoordelijke voor de broeikasgasuitstoot, nu en in het verleden. Zij worden daarom geacht een voortrekkersrol te spelen bij het nemen van maatregelen, en het veranderen van de eigen energieverslindende consumptie- en productiepatronen. Een “afkoop” van dit engagement door de reducties voor het overgrote deel in het buitenland te realiseren, is het oorspronkelijke opzet van het Raamverdrag negeren.

De Raad is niet gekant tegen een beperkte inzet van flexibele mechanismen, indien deze zich beperken tot de toevoeging aan de “Assigned Amount”⁹ van ERU’s (tengevolge van JI-projecten) en CER’s (tengevolge van CDM-projecten), en mits deze “bijkomende emissies” aan bepaalde randvoorwaarden voldoen. Zo zouden binnen JI en CDM projecten zoals bebossingsprojecten en grote waterkrachtcentrales, waarvan de milieudoeltreffendheid op lange termijn twijfelachtig is of die kunnen leiden tot verlies aan biodiversiteit, dienen uitgesloten te worden. Verder zouden deze projecten dienen te zorgen voor duidelijke “additionaliteit” t.o.v. een BAU-scenario (d.w.z. dat ze moeten leiden tot reële reducties t.o.v. een emissiesituatie die zonder deze projecten zou zijn ontstaan) en mogen ze niet gefinancierd worden vanuit de algemene middelen maar overeenkomstig het beginsel “de vervuiler betaalt”.

Inzake de toevoeging van AAU’s van andere Annex-I landen aan de eigen “Assigned Amount” (in het kader van een internationale emissiehandel), heeft de Raad ernstige bedenkingen. In vele gevallen zullen deze aangekochte “Assigned Amounts Units” immers niets te maken hebben met reële investeringen in energiebesparing of hernieuwbare energie, maar wel met de verkoop van “gebakken lucht”: een overschot aan emissies die is ontstaan tengevolge van een economische recessie.

Een duidelijk signaal in het klimaatbeleidsplan 2002-2005 over de visie van de Vlaamse overheid inzake voormelde punten is volgens de Raad dringend noodzakelijk. De Raad vindt daarenboven dat de contouren waarbinnen project 11: “Opstellen beleidsplan flexibele mechanismen” zal worden uitgewerkt, reeds in het Vlaams klimaatbeleidsplan moeten worden opgenomen.

9) Voor een toelichting bij de vermelde afkortingen: zie advies vermeld in voetnoot 8, punten [60] tot [67].

1.2. Statuut en opvolging van het plan

1.2.1. Situering

- [5] **Oprichting Taskforce Klimaatbeleid.** Bij beslissing van 20 april 2001 werd de “Taskforce Klimaatbeleid Vlaanderen” opgericht. De Taskforce is het permanent overlegorgaan tussen de kabinetten, administraties en VOI’s uit alle bevoegdheidsdomeinen die raakvlakken hebben met het klimaatbeleid. Het voorzitterschap van de Taskforce wordt waargenomen door de bevoegdheden energie en leefmilieu.
- [6] **Voorziene opvolging en evaluatie van het plan.** De Taskforce Klimaatbeleid Vlaanderen zal tenminste driemaal per jaar samenkomen om de politieke bewaking van de uitvoering van het plan op te volgen. Na iedere vergadering wordt een interim-voortgangsrapport opgemaakt van de uitvoering van de projecten en de maatregelen opgenomen in het plan. Het secretariaat van de Taskforce Klimaatbeleid coördineert de voorbereiding van de interim-voortgangsrapporten en houdt daarom op continue basis opvolgingsfiches van de projecten en maatregelen bij. De interim-voortgangsrapporten dienen tevens alle noodzakelijke en relevante informatie te bevatten om de jaarlijkse begrotingsbesprekingen te stofferen. Wanneer uit het interim-voortgangsrapport blijkt dat met betrekking tot sommige maatregelen onvoldoende vooruitgang werd geboekt, komt het de functioneel bevoegde minister(s) toe om de nodige acties tot bijsturing te ondernemen. De indicatoren, vermeld bij de onderscheiden maatregelen, vormen controle-elementen voor de doelmatigheid van het project.
- [7] **Voorziene actualisering van het plan.** De maatregelen en projecten uit het plan vormen via de tussentijdse evaluaties en een permanente opvolging de basis van een continu leerproces. Naast een betere inventarisatie en prognose van de uitstoot van broeikasgassen zal de praktijkervaring met de reductieprojecten en bijhorende maatregelen tezamen met de verdere studie over de kostenefficiëntie van maatregelen, ook van die met een bijkomend reductiepotentieel, essentieel zijn om een verdere vooruitgang binnen het klimaatbeleid te realiseren.

Jaarlijks in februari zal een definitief voortgangsrapport over het Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 aan de Vlaamse regering worden voorgelegd. Dit rapport omvat zowel een evaluatie van de uitvoering van het plan in het afgelopen jaar als een geactualiseerde versie van het plan. Bij deze jaarlijkse actualisering worden eventueel nieuwe projecten gedefinieerd of worden nieuwe maatregelen aan bestaande projecten toegevoegd. Hierbij zal rekening gehouden worden met de resultaten uit beleidsondersteunende studies.

- [8] **Relatie van het plan tot het Nationaal Klimaatplan.** Het Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 zou een constructieve, autonome Vlaamse bijdrage in het Nationaal klimaatbeleid garanderen. In eerste instantie betekent dit een grondige invulling van de Vlaamse bijdrage

in het Nationaal klimaatplan. Het Vlaams klimaatbeleidsplan zal ook de basis vormen voor de Vlaamse visie binnen de (nog op te richten) Nationale Klimaatcommissie¹⁰.

1.2.2. Visie van de Raad

[9] **Decretale onderbouw van het plan ontbreekt.** Het Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 werd opgesteld zonder dat daarvoor eerst een decretale onderbouw werd voorzien¹¹. Hoogstwaarschijnlijk zullen daar enkele voordelen aan verbonden zijn (er moet niet eerst een “nieuw” decreet worden goedgekeurd, het plan is flexibel, ...), maar volgens de Raad zijn daar ook zwaarwegende nadelen aan verbonden.

Zo kan bv. de jaarlijkse herziening van het plan niet gegarandeerd worden en kan het plan in principe door de volgende regering naast zich neer worden gelegd. Zonder decretale onderbouw kan van het plan gemakkelijk afgeweken worden¹² en kunnen er geen bindende bepalingen voor bestuurlijke overheden in worden opgenomen waardoor het totaal vrijblijvend wordt. Tenslotte wordt ook het maatschappelijk overleg in de fase van de totstandkoming, uitvoering, evaluatie en bijsturing niet gegarandeerd.

Deze nadelen komen met het huidige ontwerp nog niet zo expliciet aan de oppervlakte, aangezien de meeste maatregelen en projecten ofwel een verderzetting zijn van projecten die reeds in het milieubeleidsplan 1997-2002 waren opgenomen, ofwel “no-regret” maatregelen zijn die in vroegere CO₂/REG-beleidsplannen waren vermeld. Het voorgestelde plan is in zijn huidige opzet daardoor veeleer een draaiboek voor de administratie, dan een plan waarin echte “gevoelige” strategische keuzes worden gemaakt.

De nadelen zullen zich echter veel meer manifesteren wanneer bij de evaluaties van de voortgang zou blijken dat de vooropgezette reducties niet worden gerealiseerd, en verplicht zal moeten teruggegrepen worden naar instrumenten en/of maatregelen die niet langer een win-win voordeel doen ontstaan voor alle betrokkenen, maar soms afwegingen vergen tussen verschillende doelgroepen of maatschappelijke doeleinden. Ook in het geval waarin de doelstellingen van het plan wel worden behaald, maar na verloop van tijd veel verder gegaan moet worden dan een stabilisatie van de broeikasgassen (in principe is immers wereldwijd een 50 à 70 % reductie van de broeikasgasemissies noodzakelijk),

10) Zoals voorzien in het ontwerp van Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende het opstellen, het uitvoeren en het opvolgen van een Nationaal Klimaatplan, alsook het rapporteren, in het kader van het

Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en het Protocol van Kyoto.

11) In tegenstelling tot bv. de sectorale afvalstoffenplannen, het milieubeleidsplan, het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen, ...

12) cfr. voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begelei-

ding van de begroting 2003, waarin de Vlaamse regering beslist om de G-factor m.b.t. het systeem van groenestroomcertificaten te wijzigen, wat ingaat tegen hetgeen wordt bepaald in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005.

zullen de gevolgen van dit gebrek aan decretale onderbouw duidelijk worden. De Raad formuleert in [10] enkele concrete suggesties terzake.

- [10] **Samenhang met het milieubeleidsplan 2003-2007 en het energiebeleid.** De huidige afstemming en onderlinge samenhang tussen het hoofdstuk “Verandering van het klimaat door het broeikaseffect” van het Vlaamse milieubeleidsplan 2003-2007 en het Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 is volgens de Raad onduidelijk. Sommige projecten staan zowel in het milieubeleidsplan als in het klimaatbeleidsplan opgesomd, anderen worden anders ingevuld, ... Daardoor is het voor iedereen onduidelijk waar nu juist de strategische beleidsplanning van het Vlaamse klimaatbeleid plaatsvindt.

Bovendien is de relatie van deze planfiguren tot het specifieke energiebeleid onduidelijk. De Raad stelt bv. vast dat het voorontwerp van CO₂/REG-decreet wel voorziet in een maatschappelijke advisering over het energiebeleid (door de oprichting van de Energieraad Vlaanderen), maar in de afwezigheid van een duidelijke planfiguur, zal deze advisering noodgedwongen beperkt blijven tot de uitvoeringsgerichte maatregelen die op basis van het CO₂/REG-decreet kunnen worden ingezet. Een advisering omtrent de bredere beleidsformulering waarin de instrumenten van het energiebeleid worden afgewogen t.o.v. andere instrumenten, wordt daardoor niet gegarandeerd.

Om afstemmingsproblemen te vermijden, en om bovendien het bindend karakter van de projecten en maatregelen te garanderen, stelt de Raad daarom voor in de toekomst de strategische beleidsplanning inzake klimaatbeleid duidelijk voor te behouden voor het themahoofdstuk “Verandering van het klimaat door het broeikaseffect” van het Vlaamse milieubeleidsplan. Het klimaatbeleidsplan, dat daar nu grotendeels los van is uitgewerkt, zou daar met andere woorden feitelijk mee overeen moeten stemmen.

Binnen het themahoofdstuk “Verandering van het klimaat door het broeikaseffect” zouden in de mate van het mogelijke voor de verschillende beleidsdomeinen of -sectoren sectorale (= per “beleidsdomein”) reductiedoelstellingen en strategische krachtlijnen moeten worden vastgelegd, die vervolgens in respectievelijke sectorbeleidsplannen (mobiliteitsplan, sociaal huisvestingsplan, energiebeleidsplan, ...) kunnen worden geconcretiseerd. Op die manier dient elke minister bevoegd voor een bepaald beleidsdomein zelf verantwoordelijkheid op te nemen door binnen het eigen beleidsdomein een specifieke reductiedoelstelling te realiseren. Met het huidige planningsproces is dergelijk dwingend karakter – waarbij het klimaatbeleid geïntegreerd wordt in andere beleidsdomeinen – volledig afwezig.

Wat betreft het “beleidsdomein” energie zou derhalve tevens een bepaalde reductiedoelstelling in het milieubeleidsplan dienen opgenomen te worden, die dan verder via een sectoraal energiebeleidsplan moet kunnen worden ingevuld. In dit opzicht vroeg de Raad in zijn advies over het voorontwerp van CO₂/REG-decreet een hoofdstuk rond energiebeleidsplanning en energiebeleidsrapportering op te nemen¹³.

13) Advies 2002|47 van 14 oktober CO₂/REG-decreet. Paragraaf [2].
2002 over het voorontwerp van

- [11] **Goede opvolging betekent goede indicatoren en inventarisaties van broeikasgasemissies.** Het succes van een plan kan slechts worden ingeschat indien goede indicatoren beschikbaar zijn om de voortgang op te volgen. De Raad stelt vast dat in het ontwerp van klimaatbeleidsplan 2002-2005 slechts bij enkele projecten goede indicatoren zijn opgenomen. Bij vele projecten werden indicatoren opgesomd die geen goede opvolging garanderen¹⁴, of werd vermeld dat de indicator nog in ontwikkeling is.

De Raad vraagt dat alle indicatoren uit het plan stuk voor stuk opnieuw worden onderzocht, en dat bovendien de gegevens die aan de basis liggen van het opstellen van de energiebalans (en daardoor ook de CO₂-emissie-inventaris) verbeterd worden.

Bovendien meent de Raad dat de rapportage voortvloeiende uit het klimaatbeleidsplan zo veel mogelijk dient afgestemd te worden op de rapportage opgenomen in het themahoofdstuk “Verandering van het klimaat door het broeikaseffect” uit de MIRA-T rapporten.

1.3. Financiering van het plan

- [12] **Financiering van het klimaatbeleid.** De Raad vindt in het ontwerp van klimaatbeleidsplan 2002-2005 bij de projecten wel aanduidingen van de te verwachten kosten en de voorziene wijze van financiering, maar hij blijft in het ongewisse over het totaalbeeld van de te voorziene middelen en de zekerheid waarmee deze middelen zullen kunnen worden vrijgemaakt.

Een niet onbelangrijk deel van de in te zetten middelen (ter bevordering van het rationeel energiegebruik) moet bv. worden gefinancierd via het Energiefonds, dat opgericht werd via het Elektriciteitsdecreet¹⁵.

De Vlaamse regering heeft voor de financiering van dit Energiefonds van meet af aan gerekend op inkomsten die zouden worden doorgestort vanuit de federale overheid (er werd een inkomensstroom voorzien van 15 miljoen euro via invoering van een federale

14) Zo worden in vele gevallen indicatoren gebruikt als: “aantal geplaatste zonneboilers”, “aantal geplaatste zonnepanelen”, “aantal affakkelings- en stortgasvalorisatie installaties”, “aantal gemeenten die de cluster energie onderschrijven”, “aantal door ANRE gefinancierde REG-investeringen in overheidsgebouwen”, ... Deze indicatoren zijn geven wel enigszins een indicatie, maar hieruit kunnen geen conclusies getrokken worden inzake de hiermee “gerealiseerde CO₂-emissiereductie”.

15) Volgens art. 20 van het elektriciteitsdecreet haalt het Energiefonds zijn middelen uit:

- 1) opbrengsten uit heffingen die decretaal aan het Energiefonds worden toegewezen,
- 2) middelen voor de financiering van openbare-dienstverplichtingen van de energiesector toegewezen aan het Energiefonds uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen,
- en 3) middelen voor de financiering van het sociale energiebeleid en het beleid inzake het rationeel energiegebruik van de Vlaamse regering toegewezen aan het Energiefonds uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen

heffing op het transport van elektriciteit). Deze piste moet echter verlaten worden wegens een negatief advies van de Raad van State, waardoor de benodigde middelen via een andere weg zullen moeten worden gegenereerd. De Raad heeft nog geen indicaties gekregen hoe dit zal worden gegarandeerd, maar heeft wel zelf al voorstellen gedaan om dit financieringsprobleem op te lossen¹⁶.

16) Zie: MiNa-Raad. Advies het voorontwerp van CO₂/REG-
2002|47 van 14 oktober 2002 over decreet. Paragraaf [9].

2. Planinhoud

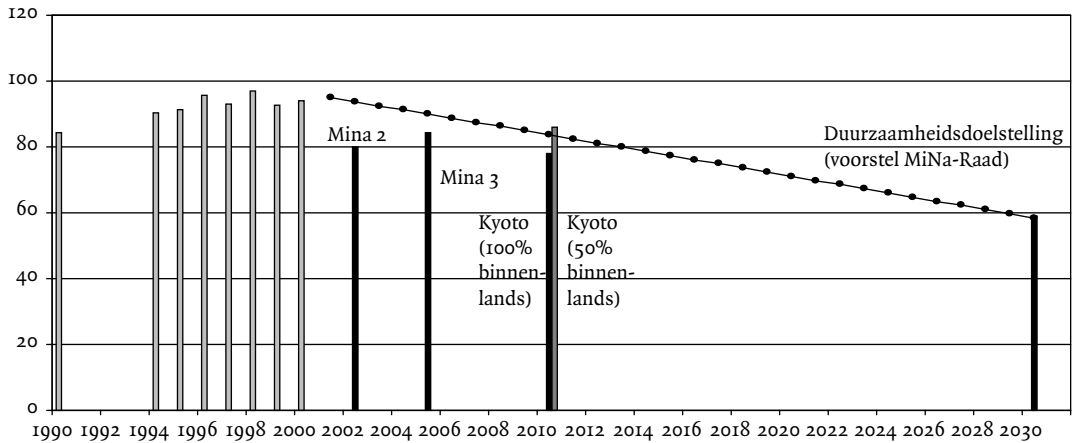
2.1. Algemene opmerkingen

2.1.1. Transitie worden niet gerealiseerd

[13] **Duurzaamheidsdoelstelling te weinig in het achterhoofd.** Mede omwille van de korte planperiode (4 jaar), worden in het klimaatbeleidsplan volgens de Raad te weinig de doelstellingen op langere termijn in het achterhoofd gehouden. Zo stelde de Raad in zijn advies van 4 juli 2002 over het voorontwerp van milieubeleidsplan 2003-2007 voor het thema “verandering klimaat” voor om als duurzaamheidsdoelstelling voor het jaar 2030 een binnenlandse broeikasgasreductie voorop te stellen van min 30 % t.o.v. de emissies in 1990. In Figuur 1 wordt deze doelstelling geschetst t.o.v. historische en huidige emissies. De Raad berekende dat deze doelstelling slechts zou kunnen gerealiseerd worden door in Vlaanderen vanaf 2001 een jaarlijkse reductie te realiseren van 1,55 % van de totale emissie van broeikasgassen in 1990.

Volgens de Raad illustreert de figuur dat een continu engagement van alle maatschappelijke actoren nodig zal zijn om deze reductiedoelstelling te bereiken, en dat veel meer aandacht zal moeten besteed worden aan het overschakelen van een koolstofverspillende naar een koolstofzuinige economie. Dergelijke transitie zal moeten gerealiseerd worden door achtereenvolgens de huidige maatschappelijke processen te optimaliseren, vervolgens te verbeteren en tenslotte te vernieuwen. Een grote rol is daarvoor weggelegd voor het wetenschappelijk en technologisch onderzoek. De maatregelen die nu in het ontwerp van klimaatbeleidsplan zijn opgenomen, zijn eerder systeemaanpassingen dan systeemveranderingen. De voorgestelde aanpak via een “rollende planning” die op basis van jaarlijkse evaluaties incrementele stapjes vooruitzet, bestendigt dit nog.

Figuur 1: Weergave duurzaamheidsdoelstelling “verandering klimaat”: emissies broeikasgassen in Mton CO₂-eq emissies (CO₂, CH₄ en N₂O, excl. PFK, HFK en SF₆)

De Raad herinnert de Vlaamse regering hieromtrent ook aan de doelstellingen die het formuleerde in zijn Pact van Vilvoorde (de “kleurennota”). In haar 21 doelstellingen voor de 21ste eeuw¹⁷ hebben de Vlaamse regering, de sociale partners en de milieuverenigingen enkele doelstellingen geformuleerd die specifiek betrekking op het energiegebruik in Vlaanderen. Te vermelden zijn volgende 2 doelstellingen:

doelstelling 17: “In 2010 behoort Vlaanderen tot de topregio’s inzake eco-efficiëntie. Vlaanderen heeft hierdoor dan een vergaande ont koppeling gerealiseerd tussen de economische groei enerzijds en milieu-impact, materiaal- en energiegebruik anderzijds.”

doelstelling 18: “Tegen 2010 heeft Vlaanderen, conform de Europese verbintenissen en rekening houdend met het potentieel in Vlaanderen, reeds een substantiële verhoging bereikt van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen in de energievoorziening.”

De realisatie van deze doelstellingen zal een stimulerende rol van de Vlaamse overheid vergen. Een belangrijk aspect hiervan is het stimuleren ervan via subsidiëring van onderzoek en ontwikkeling van innoverende technologieën.

De Raad vraagt dat daarom dringend werk gemaakt wordt van het opzetten van omvangrijke programma’s voor onderzoek, ontwikkeling en demonstratie van innoverende, kansrijke technieken binnen diverse sectoren. Nieuwe technologische ontwikkelingen binnen deze sectoren zijn nodig om de noodzakelijke efficiëntieverbeteringen in de wijze

17) zie: <<http://www.triumviraat.be/kv2/doelstellingen.pdf>>

van produceren en consumeren mogelijk te maken (dematerialisatie), en om de wijze van energievoorziening geleidelijk aan te doen overschakelen naar een koolstofarme energiehuishouding (waterstofchemie en hernieuwbare energie).

2.1.2. Verticale integratie ontbreekt in vele projecten

[14] **Europees.** Over het algemeen vindt de Raad dat het plan te weinig inspeelt op Europese ontwikkelingen en zich blijkbaar te weinig voorbereidt op toekomstige Europese regelgeving (gegenereerd door het Europees Programma inzake klimaatverandering¹⁸). Enkel in Deel VI van het plan worden de Europese initiatieven kort vermeld; in de projecten is de afstemming en pro-actieve inspelings op deze Europese voorstellen van richtlijn echter veelal ontbrekend. Volgens de Raad zouden in het plan reeds aanduidingen moeten worden vermeld over de wijze waarop de Belgische (en Vlaamse) overheden de bestaande (en op komst zijnde) richtlijnen zullen omzetten.

De Raad neemt als voorbeeld het project inzake warmtekrachtkoppeling, waar concrete beleidsvoorstellen ontbreken inzake de omzetting van:

- 1) de Europese richtlijn inzake de beperking van de emissies van bepaalde verontreinigende stoffen in de lucht door grote stookinstallaties¹⁹. Art. 6 hierin bepaalt: *“De lidstaten dragen er zorg voor, dat voor nieuwe installaties waarvoor een vergunning is verleend [...], de technische en economische haalbaarheid van warmtekrachtkoppeling wordt onderzocht. Indien de haalbaarheid wordt bevestigd, rekening houdend met de markt- en distributiesituatie, worden de installaties in die zin ontworpen.”*
- 2) het voorstel voor een Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen²⁰. Art. 5, lid 2 hierin bepaalt: *“Waar het gaat om nieuwe gebouwen met een totale bruikbare vloeroppervlakte van meer dan 1.000 m² zorgen de lidstaten ervoor dat de technische, milieutechnische en economische haalbaarheid van alternatieve systemen zoals [...], WKK, [...] alvorens met de bouw wordt begonnen in aanmerking worden genomen.”*

18) Dit programma, gelanceerd in 2000, heeft als doel een EU-strategie te ontwikkelen in aanvulling op nationale initiatieven. Het programma genereert tal van voorstellen van richtlijn (die geleidelijk allemaal in voege treden). Voor een overzicht van de voorstellen van richtlijn, zie COM (2001) 580 def. Mededeling van de Commissie inzake de tenuitvoerlegging van de

eerste fase van het Europees Programma inzake klimaatverandering.

19) Richtlijn 2001/80/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake de beperking van de emissies van bepaalde verontreinigende stoffen in de lucht door grote stookinstallaties. PB L 309 van 27 november 2001. Te raadplegen via:

< http://europa.eu.int/eur-lex/nl/search/search_lip.html>.

20) Op 7 juni 2002 formuleerde de Europese Raad een gemeenschappelijk standpunt over dit voorstel van richtlijn. Zie: PB C 197 van 20 augustus 2002. Te raadplegen via: <http://europa.eu.int/eur-lex/nl/search/search_lip.html>.

- 3) het voorstel voor een Europese richtlijn inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt²¹, alwaar een aantal verplichtingen ter bevordering van warmtekrachtkoppeling aan de lidstaten worden opgelegd.

[15] **Federaal.** Ook inzake de afstemming met en het overleg op het federale niveau, stelt de Raad niet alleen in het plan, maar ook in de praktijk tal van onsamenhangendheden vast, die te wijten zijn aan een te weinig gecoördineerd klimaatbeleid. Op zowel federaal als gewestelijk niveau werden de laatste jaren immers tal van maatregelen genomen die elkaar ofwel overlappen, tegenwerken of onvoldoende werden onderzocht, onderbouwd of ten opzichte van andere maatregelen/instrumenten werden afgewogen. Voorbeelden daarvan zijn legio, en hebben bv. betrekking op de impasse rond de financiering van het Vlaamse REG-beleid (dat zou worden gefinancierd via een heffing op het transportnet van elektriciteit), de dubbele wetgeving die bestond inzake de facturatie van steenkool/elektriciteit en het verbod tot promotie van elektrische verwarming, de federale fiscale aftrekbaarheid van REG-investeringen t.o.v. de REG-premies en/of ecologiesteun van het Vlaamse Gewest, de totaal verschillende types van energiebeleidsovereenkomsten waarmee de gewesten de eigen (energie-intensieve) bedrijven vrijstelling willen verlenen van de eventuele federale CO₂/energie-heffing, ...

De Raad meent dat een efficiënt klimaatbeleid slechts succesvol kan zijn indien de verschillende bevoegdheidsniveaus de mogelijke beleidsinstrumenten en -maatregelen t.o.v. elkaar afwegen, deze op een gestructureerde en samenhangende manier wederzijds op elkaar afstemmen en éénduidig en duidelijk naar buiten brengen. De Raad hoopt dat met de oprichting van een Nationale Klimaatcommissie, en de hieraan verbonden overlegmomenten tussen federale en regionale overheden, hier verbetering kan worden geboekt.

2.1.3. Horizontale integratie beter, maar nog onvoldoende

[16] **Algemeen.** Het klimaatbeleid is één van de belangrijkste uitdagingen van de Vlaamse regering en zou moeten doorwerken in andere relevante Vlaamse beleidsdomeinen. In het klimaatbeleidsplan, en diens voorbereiding, werden daar inspanningen voor gedaan (oprichting van de taskforce klimaatbeleid, hoofdstuk 5 van deel 3, ...). De Raad vindt dit positief.

De Raad meent wel dat deze vorderingen slechts als een schuchter begin mogen worden beschouwd en dat continue opvolging van dit integratieproces noodzakelijk is. Reeds in het plan zouden voorbereidingen getroffen moeten worden om het energie- en klimaataspect van elke maatregel/regelgeving van de Vlaamse overheid te screenen, zodat niet

21) Zie: COM (2002) 415 def.
Voorstel voor een richtlijn van het
Europees Parlement en de Raad

inzake de bevordering van warmte-
krachtkoppeling op basis van vraag
naar nuttige warmte binnen de

interne energiemarkt. Te raadple-
gen via: <http://europa.eu.int/eurlex/nl/search/search_lip.html>.

langer door de beleidsdomeinen energie en milieu curatief moet worden opgetreden, maar preventief kan worden gewerkt.

In onderstaande paragrafen somt de Raad summier op welke beleidsdomeinen nog een grote inspanning zouden dienen te leveren.

- [17] **Ruimtelijke ordening.** De Raad pleitte in zijn advies van 6 september 2001 over enkele aspecten van het Vlaamse klimaat- en energiebeleid voor veel meer maatregelen en projecten in de regelgeving inzake de ruimtelijke ordening en de stedenbouw. De Raad vindt te weinig elementen in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 terug om te veronderstellen dat dit advies werd gevolgd. Het is nog steeds aan vooruitstrevende gedecentraliseerde besturen om elk op hun eigen manier de ontbrekende Vlaamse reglementering op te vullen (bv. zongerichte verkaveling, gemeentelijke bouwreglementen, subsidies inzake dakvegetatie, ...). De Raad meent nochtans dat hierover een gecoördineerde en vooruitstrevende aanpak vanuit de Vlaamse overheid dringend noodzakelijk is. Het opstellen van gewestelijke bouwverordeningen gericht op rationeel energiegebruik is één van de mogelijkheden van de Vlaamse overheid.

Bovendien is de regelgeving inzake de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieprojecten één van de oorzaken waarom het Vlaamse Gewest achterop hinkt inzake het aandeel hernieuwbare energiebronnen in de energievoorziening. De Raad dringt hier aan op enerzijds de aanpassing van irrelevante en remmende bepalingen in de omzendbrief inzake het afwegingskader en de randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines²² (bv. de bepaling die stelt dat minstens de helft van de geleverde stroom van een windmolen in agrarisch gebied moet worden afgezet op het landbouwbedrijf zelf), en anderzijds op een meer wijdverspreid gebruik van ruimtelijke uitvoeringsplannen voor een pro-actieve, planologische en ruimtelijke verantwoorde inplanting van windmolenparken.

Bovendien merkt de Raad op dat in het klimaatbeleidsplan te weinig aandacht uitgaat naar de inplanting van biomassa-installaties, hernieuwbare warmtekrachtinstallaties, ...

- [18] **Landbouw.** Inzake het beleidsdomein landbouw worden in het klimaatbeleidsplan enkele projecten voorgesteld, zoals een project voor een verregaander rationeel energiegebruik in de glastuinbouw (project 8), initiatieven inzake energieteelten in de landbouw (project 32) en sensibilisering via een “code voor goede landbouwpraktijken” (project 33). De Raad meent dat vooral het project 18 (“ontwikkelen van een klimaatactieplan landbouw”) zo snel mogelijk moet worden afgewerkt.

Algemeen betreurt de Raad dat de verschillende milieuproblemen binnen de landbouw (vermesting, verzuring, klimaatsverandering, erosie,...) op een niet-geïntegreerde wijze, los van elkaar worden aangepakt. Dit leidt niet alleen tot problemen van afwenteling en

22) Omzendbrief van 17 juli 2000. Afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines. B.S. 1 september 2000.

doorschuiving²³. Het zorgt er ook voor dat maatregelen die positief bijdragen aan een vermindering van de milieuverstoring in verschillende milieuthema's, niet de beleidsaandacht krijgen die ze verdienen. De Raad denkt hierbij aan (volume)maatregelen die leiden tot een daling van de veestapel en een uitgesproken positieve bijdragen leveren aan de vermindering van zowel vermisting, verzuring als klimaatverandering. De Raad vindt dat de effecten inzake methaangasemissiereducties die veroorzaakt worden door de daling van de veestapel die verwacht wordt ten gevolge van de hervorming van het Europees landbouwbeleid²⁴ in het plan duidelijk moet worden geraamd en dat in functie van het extra methaangasreductiepotentieel moet bekeken worden in welke mate een afbouw van de veestapel op Vlaams niveau nog verder moet worden geïntensifieerd of geflankeerd.

[19] **Mobiliteit.** Met betrekking tot het beleidsdomein mobiliteit, werd in het klimaatbeleidsplan geen enkele maatregel opgenomen omdat het Mobiliteitsplan Vlaanderen nog niet door het Vlaamse Parlement werd goedgekeurd.

De Raad wees reeds in paragraaf [2] naar de noodzaak tot invoering van een kilometerheffing en de noodzakelijke differentiatie van de belasting op de in verkeerstelling naar gelang het brandstofverbruik van de voertuigen. Bovendien wijst de Raad erop dat, met betrekking tot transportbrandstoffen, in het plan geen rekening werd gehouden met belangrijke Europese ontwikkelingen terzake, waarbij aan de Lidstaten een minimumpercentage aan biobrandstoffen zou worden opgelegd waarmee in elke lidstaat dieselolie of benzine voor vervoersdoeleinden zou moeten worden vervangen²⁵. Dit minimumpercentage zou op 31 december 2005 2% moeten bedragen, gradueel stijgend naar 5,75 % in 2010. De lidstaten zouden voorrang dienen te geven aan de bevordering van het gebruik van biobrandstoffen door openbare en collectieve vervoermiddelen. De Raad vindt dat in het ontwerp van klimaatbeleidsplan reeds deze doelstellingen dienen aangenomen te worden en vindt dat ook reeds concrete aanzetten tot realisatie ervan dienen te worden voorzien.

23) Mestinjectie die bijvoorbeeld zorgt voor een vermindering van de ammoniakverluchting bij het uitspreiden op land (en dus van de verzuring), maar wel aanleiding kan geven tot een verhoogde vermesting van het grondwater; mestbewerking die zorgt voor de uitvoer van alle vaste fracties (als bodemverbeteraar) en aldus kan leiden tot structuurbederf en erosie (wegens exclusieve bemesting met "natte fracties"), ...

24) De Raad wijst hierbij op een

recent onderzoek van het Landbouweconomisch Instituut van Den Haag dat de daling van de veestapel raamde die Vlaanderen kon verwachten na uitvoering van de hervormingsvoorstellen van Europees landbouwcommissaris Fishler. Zo werd berekend dat de omvang van de vleesvee- en de vleeskalverenhouderij met respectievelijk 47% en 29% zou dalen in vergelijking tot 1998. Bron:

Helming, J. (2002). *Mid-term review GLB: mogelijke gevolgen op regionaal*

vlak voor Vlaanderen. Te raadplegen op: <<http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/Midtermreview.html>>.

25) Gewijzigd voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot bevordering van het gebruik van biotransportbrandstoffen. COM (2002) 508 def. (ingediend op 12 september 2002). Te raadplegen op <<http://www.db.europarl.eu.int/dors/oeil/en/search.shtm>>.

2.2. Specifieke opmerkingen

[20] Beleidsdoelstelling hernieuwbare energie voor regeerperiode 2000-2004 wordt genegeerd.

De projectbeschrijving bij “project 2: Actieplan hernieuwbare energie” meldt: “Het project bestaat uit het uitwerken en implementeren van een actieplan *Hernieuwbare Energie* met als beleidsdoelstelling een aandeel van 3% groene stroom in de distributieleveringen van elektriciteit tegen 2004, van 5% tegen 2010 en de maximale invulling van het haalbare potentieel aan hernieuwbare warmte”²⁶.

De Raad stelt vast dat hierdoor de vroeger geformuleerde beleidsdoelstelling²⁷ van een aandeel van 3 % hernieuwbare energie in het totale energieaanbod tegen eind 2004 wordt genegeerd.

Immers wordt enkel voor (via het distributienet verdeelde) “elektriciteit” een aandeel hernieuwbare energiebronnen als beleidsdoelstelling geformuleerd; voor andere energiedragers (zoals warmte en transportbrandstoffen) is geen sprake van een beleidsdoelstelling²⁸. Nochtans wordt m.b.t. “groene” warmte in het klimaatbeleidsplan verwacht dat deze in 2005 293,6 kton en in 2010 543,8 kton CO₂-reductie zou genereren (er wordt verwezen naar het CO₂/REG-beleidsplan 1999). De Raad vraagt concrete invulling van de wijze waarop dit reductiepotentieel zal worden gerealiseerd.

[21] Groenestroomcertificaten. Met betrekking tot het deelproject “groenestroomcertificaten”, worden volgens de Raad in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 een aantal tekortkomingen, die worden vastgesteld bij de werking van het systeem, niet ondervangen:

- a) het feit dat producenten van groene stroom enerzijds hun groenestroomcertificaten aan een certificaatplichtige kunnen verkopen, en anderzijds hun stroom als “hernieuwbare stroom” aan andere leveranciers of klanten. Door het feit dat de groenestroomcertificaten niet “meegeleverd” en ontvangen moeten worden door diegenen aan wie de stroom uit de betreffende groene stroombronnen uiteindelijk wordt geleverd, ontstaat onduidelijkheid over de aard en herkomst van de stroom die als

26) Met een recent voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003 wordt zelfs voorgesteld de doelstelling in 2004 te verlagen tot 2 %.

27) Deze beleidsdoelstelling wordt her en der gebruikt ter toelichting van het Vlaamse beleid inzake hernieuwbare energiebronnen (zie bv. <<http://www.energiesparen.be>>).

De doelstelling werd voor het eerst verwoord in de Beleidsnota 2000-2004 van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie. p. 29 (te raadplegen op <<http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/regering/> beleidsnota/ beleidsnota.html>).

28) Voor “warmte” kan “maximale invulling van het haalbare potentieel” bezwaarlijk als een beleids-

doelstelling worden beschouwd; inzake “transportbrandstoffen” zou kunnen verwezen worden naar “project 17: CO₂-arme brandstoffen en alternatieve voertuigen voor het wegverkeer”, maar daar is van een beleidsdoelstelling ook geen sprake. Bovendien gaat project 17 eerder over milieuvriendelijke voertuigen, dan over “niet-fossiele brandstoffen”.

“hernieuwbaar”, “groene stroom” of “natuurstroom” zal worden verkocht. De Raad dringt erop aan dat hier snel duidelijkheid wordt geboden. Dit om te vermijden dat zodanig veel onduidelijkheid gaat ontstaan over de aard en herkomst van hernieuwbare energie dat het imago ervan en het vertrouwen erin zou worden geschonden;

- b) de liquiditeit van de groenestroomcertificaten: de Raad heeft er steeds de nadruk op gelegd dat de markt van groenestroomcertificaten enkel efficiënt kan werken indien de markt voldoende liquide is (één reden is dat ook natuurlijke personen, bedrijven, e.d. die geen certificatenverplichting hebben, moeten in staat zijn groenestroomcertificaten aan te kopen). De Raad stelt vast dat van deze liquiditeit vooralsnog totaal geen sprake is. Artikel 10, §3 van het uitvoeringsbesluit inzake de bevordering van de elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen²⁹ bepaalt nochtans: “De reguleringsinstantie publiceert maandelijks de gemiddelde prijs van de groenestroomcertificaten die tijdens de voorgaande kalendermaand verhandeld werden. Ze publiceert tevens maandelijks het aantal toegekende groenestroomcertificaten, opgesplitst volgens hernieuwbare energiebron. Ze biedt tevens op een algemeen toegankelijke manier de mogelijkheid om aanbod van en vraag naar groenestroomcertificaten bekend te maken.” De Raad stelt van deze wettelijke verplichtingen in de praktijk nog maar slechts een aantal schuchtere pogingen vast;
- c) het feit dat de kosten voor (= boetes voor) groene stroom expliciet op sommige elektriciteitsfacturen wordt vermeld, in tegenstelling tot de niet-vermelding van openbare dienstverplichtingen inzake de opkuis van het nucleair afval e.a. Dit kan klanten nodeloos opzetten tegen het beleid inzake de bevordering van hernieuwbare energiebronnen. De Raad vraagt dat hieromtrent maatregelen worden getroffen.

[22] **Subsidiëring van investeringen in hernieuwbare energietechnologieën en opzetten van marktstimuleringsprogramma’s.** Met betrekking tot het deelproject “subsidiëring van investeringen in HEB en opzetten van marktstimuleringsprogramma’s”, neemt de Raad hetzelfde standpunt in als in zijn advies over het voorontwerp van CO₂/REG-decreet. Hij meent immers dat het misschien opportuun is om het Fonds Hernieuwbare Energiebronnen en het Energiefonds te fuseren, opdat steeds de meest kostenefficiënte subsidiëring zou worden verricht. Dit was ook de visie van het Vlaamse Parlement, toen zij in een met redenen omklede motie stelde dat “bij de uitvoering van de beleidsnota Energie 1999-2004 prioritair werk moet gemaakt worden van de aangekondigde strategieën van rationeel energiegebruik om te voorkomen dat stroom, opgewekt door duurzame energiebronnen, op niet-efficiënte wijze zou worden aangewend”.³⁰

29) Besluit van de Vlaamse regering van 28 september 2001 inzake de bevordering van de elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen. Gecoördineerde

versie te raadplegen op <<http://212.123.19.141/>> (= website van de Vlaamse Codex).

30) Stuk 162 (1999-2000) – Nr. 5 (23 februari 2000). Met redenen

omklede motie van de heren Cis Schepens, Robert Voorhamme, Eloi Glorieux en Jan Loones. Tekst aangenomen door de plenaire vergadering.

Om nog meer tegemoet te komen aan de bezorgdheid van het Vlaamse Parlement, beveelt de Raad aan bepaalde subsidies voor hernieuwbare energiebronnen afhankelijk te stellen van het uitvoeren van een energie-audit (of het bewijs dat reeds talrijke REG-investeringen zijn verricht).

- [23] **Projectbeschrijving en beleidsdoelstelling warmtekrachtkoppeling.** Het project 3 wordt als volgt omschreven: “Het project omvat het uitwerken en implementeren van een actieplan Warmtekrachtkoppeling (WKK) met als doelstelling de realisatie van het economisch potentieel aan kwalitatieve WKK ten belope van 1.278 MW_e in 2005 en 1.832 MW_e in 2012. Dit is 295 respectievelijk 849 MW_e meer dan het vermogen dat eind 2001 stond opgesteld.”

De Raad meent al lang dat de promotie van warmtekrachtkoppeling, naast het beleid ter bevordering van het rationeel energiegebruik, één van de prioritaire aandachtspunten dient te zijn van het Vlaamse klimaatbeleid. Momenteel heeft België t.o.v. de meeste andere Europese lidstaten een grote achterstand opgelopen wat betreft het aandeel van warmtekrachtkoppeling in de globale elektriciteitsproductie, zoals in Tabel 2 is weergegeven.

Tabel 2: Het aandeel van warmtekrachtkoppeling in de Europese Lidstaten ³¹

Historische gegevens over WKK in de lidstaten en WKK als percentage van de thermische en totale elektriciteitsopwekking.

Lidstaat	1994**		1996		1997		1998	
	Elektriciteit uit WKK GWh	Deel van thermische elektriciteit %	Elektriciteit uit WKK GWh	Deel van thermische elektriciteit %	Elektriciteit uit WKK GWh	Deel van thermische elektriciteit %	Elektriciteit uit WKK GWh	Deel van thermische elektriciteit %
België	2448	8,0	3000	9,5	3069	10,2	3410	9,6
Denemarken	21874	56,2	29260	55,9	26562	62,7	25591	66,9
Duitsland	47752	13,5	37817	10,3	36834	10,3	41770	11,3
Griekenland	819	2,2	886	2,3	968	2,5	981 *	2,3
Spanje	8537	11,1	13390	17,5	18567	18,9	21916	22,2
Frankrijk	8506	24,5	9864	22,0	10663	26,2	12660	22,7
Ierland	259	1,6	357	2,0	457	2,4	404	2,0
Italië	26477	14,7	31383	16,2	40164	20,1	44856	21,6
Luxemburg	120	37,1	320	87,7				
Nederland	31543	41,7	36410	45,1	41502	49,6	47835	55,4
Oostenrijk	11721	66,0	13539	70,3	14025	71,7	14268	76,2
Portugal	3111	15,1	2845	14,5	2949	14,1	3288	12,8
Finland	20312	59,0	22536	59,3	23051	64,0	25128	75,6
Zweden	9257	85,0	10241	70,9	9301	91,4	9544	95,5
Verenigd Koninkrijk	11619	5,0	15108	6,1	16762	7,0	18644	7,4
EU-15	204235	17,6	226336	18,3	244994	19,8	270615	21,0
		9,0		9,4		10,1		10,9

De Raad herhaalt hieromtrent zijn aanbevelingen gedaan in zijn advies van 14 oktober 2002 over het voorontwerp van CO₂/REG-decreet³². Hierin stelde de Raad: “De Raad stelt vast dat het systeem van warmtekrachtcertificaten, dat in het uitvoeringsbesluit houdende de openbare dienstverplichting ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties³³ stond ingeschreven, door de Vlaamse regering nog niet definitief werd goedgekeurd wegens een negatief advies van de Raad van State”³⁴.

Gezien het belang van warmtekrachtkoppeling in het Vlaamse klimaatbeleid, vraagt de Raad om met het advies van de Raad van State rekening te houden door in het voorliggend voorontwerp van CO₂/REG-decreet bepalingen op te nemen waarin de noodzakelijke wijzigingen aan het elektriciteitsdecreet worden aangebracht.

Door het systeem van warmtekrachtcertificaten decretaal te regelen (in plaats van ze als openbare dienstverplichting op te leggen aan leveranciers), kan tevens rekening gehouden worden met het advies van de Raad omtrent de invoering van een getrapte doelstelling groene stroom en WKK-stroom (binnen dezelfde berekeningsformule)³⁵.

Door het aan iedere houder van een leveringsvergunning en netbeheerder opleggen van een specifieke verplichting inzake warmtekrachtcertificaten, is het immers voor diegenen die meer mogelijkheden hebben tot (of meer heil zien in) het bekomen van groenestroomcertificaten, onmogelijk om alle verplichtingen (= een aantal voor te leggen groenestroomcertificaten én warmtekrachtcertificaten) na te komen via groenestroomcertificaten. Nochtans is het opwekken van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen meer gewenst dan het opwekken van elektriciteit uit WKK-installaties. Deze inconsistentie in het beleid zou volgens de Raad derhalve kunnen weggewerkt worden door het opstellen van een getrapte³⁶ doelstelling inzake groene stroom en WKK-stroom. Dergelijke doel-

31) Uit: Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt. COM (2002) 415 (ingediend op 22 juli 2002). Te raadplegen op: <http://europa.eu.int/eur-lex/nl/search/search_lip.html>.

32) Met onthouding van de sociaal-economische partners van de MiNa-Raad.

33) Dit uitvoeringsbesluit werd reeds door SERV en MiNa-Raad geadviseerd, en voor een tweede maal door de Vlaamse regering

princiepelijk goedgekeurd. Voor de stand van het goedkeuringsproces van de uitvoeringsbesluiten van het elektriciteits- en gasdecreet, zie <<http://www.vreg.be/uitvoeringsbesluiten.htm#Stand>>.

34) Zie: Advies 33.328/1 van 4 juli 2002 van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State over een ontwerp van besluit van de Vlaamse regering houdende de openbare dienstverplichting ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties. Als conclusie van het advies wordt gesteld: “Conclusie moet dan ook zijn dat het ontworpen besluit bij

gebrek aan rechtsgrond geen doorgang kan vinden. Om een systeem van warmtekrachtcertificaten op te zetten, is een aanvulling van het elektriciteitsdecreet noodzakelijk.”

35) Zie paragraaf [18] uit MiNa-Raad: Advies 2001|41 van 20 december 2001 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit inzake de openbare dienstverplichting ter bevordering van elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties.

36) Getrapt, in die zin dat de formule (en doelstelling) een minimum aantal voor te leggen groenestroomcertificaten blijft bepalen.

stelling zou alle certificaatplichtigen een bepaalde verplichting opleggen inzake het voorleggen van zowel groenestroom- als warmtekrachtcertificaten, waarbij een minimum % van deze doelstelling zou dienen opgevuld te worden met groenestroomcertificaten. Daarbij dient voorzien te worden dat het nakomen van de verplichting inzake het voorleggen van warmtekrachtcertificaten, kan worden vervangen door het inleveren van extra groenestroomcertificaten. Daardoor zouden producten van groene stroom bovendien niet worden verplicht om warmtekrachtcertificaten voor te leggen.

- [24] **Project benchmarking- en auditconvenanten.** Het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 omschrijft project 4 als volgt: “De bijdrage van de industrie aan het Kyoto-protocol houdt de continue verbetering van de energie-efficiëntie in maar er moet rekening gehouden worden met de technische en economische grenzen. Wat de grote energie-intensieve bedrijven betreft (verbruik van meer dan 0,5 PJ) vraagt de Vlaamse overheid om hun eigen prestaties op het vlak van energie-efficiëntie te laten toetsen aan die van andere goedpresterende bedrijven, of met andere woorden te laten benchmarken. Op basis hiervan kunnen dan energie-efficiëntiedoelstellingen worden vastgelegd in een convenant. Kleine energie-intensieve bedrijven kunnen kiezen voor een auditconvenant, waarbij zij zich verbinden om een energie-audit te laten uitvoeren en de energiebesparende investeringen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder uit te voeren. Bedrijven die een convenant ondertekenen, kunnen worden vrijgesteld van andere energie- of CO₂-verplichtingen/taksen”.

De Raad verwijst m.b.t. dit project naar zijn advies van 24 september 2002 over het voorontwerp van benchmarkingconvenant inzake energie-efficiëntie in de industrie. De samenvatting van dit advies³⁷ geeft hierbij de grote lijnen aan: “De Raad heeft, waar noodzakelijk, het benchmarkingconvenant samen met het voorontwerp van CO₂/REG-decreet en het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 bestudeerd. Uit deze studie blijkt volgens de Raad dat het benchmarkingconvenant te weinig kadert binnen een allesomvattend (geïntegreerd) Vlaams klimaatbeleid. Het grotendeels ontbreken van deze integratie brengt volgens hem het succes en de milieudoeltreffendheid van het convenant in gevaar.

Een eerste belangrijke aanduiding van dit gebrek aan integratie, is het vooralsnog afwezig zijn van een federale CO₂/energieheffing. Deze heffing moet de energie-intensieve bedrijven er juist toe aanzetten het benchmarkingconvenant te onderschrijven, en moet tevens een stimulans zijn om het convenant op een correcte manier na te leven. Zolang deze federale CO₂/energieheffing achterwege blijft, blijft de tegenprestatie van de overheid zonder voorwerp en blijft de “stok achter de deur” achterwege. De Raad vraagt de Vlaamse overheid bijkomende inspanningen te doen om de (in het regeringsakkoord voorziene) bijkomende energiefiscaliteit op federaal niveau mee te helpen realiseren.

37) Met onthouding van de sociaal-economische partners van de MiNa-Raad.

Met de vraag naar een meer geïntegreerd Vlaams klimaatbeleid, wenst de Raad ten tweede te vermijden dat bepaalde voorafnames worden gedaan inzake de sectorale verdeling van de lasten en plichten die nodig zullen zijn ter realisatie van de absolute broeikasgas-reductiedoelstelling in Vlaanderen. Hij vraagt daarom ook dat in het benchmarkingconvenant een bepaling wordt voorzien die voorkomt dat een ongelimiteerde groei (inzake CO₂-emissies) van de deelnemende bedrijven/sectoren, zou gecompenseerd dienen te worden door extra reductieverplichtingen op te leggen aan andere sectoren, en dit op zo'n wijze dat deze laatsten onrechtmatig in hun eigen ontwikkelingsmogelijkheden zouden worden beperkt. De Raad meent dat deze bepaling erin zou moeten bestaan dat een absoluut indicatief plafond wordt gesteld aan de totale emissies van alle deelnemende bedrijven/sectoren, waarboven de extra uitstoot door (of op kosten van) de deelnemende sectoren dient te worden gecompenseerd.

Een derde gebrek inzake integratie, heeft betrekking op de summier uitgewerkte relatie tussen het voorgestelde benchmarkingconvenant en de bevoegdheden van de milieuvergunningverlenende overheden. Deze relatie zou veel uitgebreider aan bod dienen te komen, enerzijds om de uitvoering van de maatregelen vervat in de energie-efficiëntieplannen van de deelnemende bedrijven te kunnen garanderen, en anderzijds om niet-deelnemende bedrijven ertoe aan te zetten om gelijkaardige inspanningen te leveren. Enkel dit laatste wordt voorzien in het voorontwerp CO₂/REG-decreet.

Ook inzake het subsidiebeleid ten aanzien van rationeel energiegebruik, bemerkt de MiNa-Raad een gebrek aan integratie. Bedrijven die het convenant ondertekenen, en daardoor van tal van mogelijks nieuwe regelgeving inzake rationeel energiegebruik worden vrijgesteld (en daardoor dus reeds een indirecte subsidie genieten), zouden volgens de huidige bepalingen van het benchmarkingconvenant op aanvullende directe steun van de Vlaamse overheid kunnen rekenen. De Raad meent dat het toekennen van dergelijk dubbel voordeel moet beschouwd worden als een dubbele "subsidie" die moet worden uitgesloten.

Naast het vastgesteld gebrek aan een geïntegreerd Vlaams klimaatbeleid, gaat de Vlaamse overheid in het benchmarkingconvenant volgens de Raad te verregaande verplichtingen aan inzake de vrijstelling van een mogelijke CO₂/energieheffing. Volgens de Raad kan – naar analogie met de regelgeving in het Verenigd Koninkrijk en Nederland – enkel sprake zijn van een gedeeltelijke vrijstelling van dergelijke heffing, aangezien een volledige vrijstelling in strijd is met het principe van "de vervuiler betaalt" en elke bijkomende stimulans op het vlak van verbetering van de energie-efficiëntie doet vervallen. Bovendien meent de Raad dat de wederprestaties van de Vlaamse overheid beperkt zouden moeten blijven tot het vrijwaren van maatregelen die rechtstreeks (op bedrijfsniveau) gericht zijn op het verbeteren van de energie-efficiëntie van de deelnemende bedrijven. Algemene generieke maatregelen inzake het bevorderen van hernieuwbare energie en de verbetering van de energie-efficiëntie bij de toeleveranciers (transport, energieleveranciers, ...) mogen geenszins door deze convenant onmogelijk gemaakt worden.

Meer specifiek formuleert de Raad ook bedenkingen bij bv. de regiomethode die kan worden gehanteerd ter vaststelling van de Wereldtop. Ook doet hij enkele suggesties om ook het niet-energetisch energiegebruik (feedstock) beter te specificeren (en te beperken tot energiedragers die via “producten” mee “verhuizen” naar buiten de vestiging). Verder meent de Raad dat Ondernemingen die (krachtens de benchmarkstudie) reeds tot de Wereldtop zouden behoren, nog steeds verplicht zouden moeten worden om de rendabele maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie uit te voeren. Tenslotte kant de Raad zich tegen de mogelijkheid die in het convenant wordt geboden om de moeilijkste (en duurste) maatregelen uit het energie-efficiëntieplan van de Onderneming (en die deze in staat moet stellen om effectief de Wereldtop te behalen), te substitueren met flexibele mechanismen voorzien in het Protocol van Kyoto. De Raad doet hieromtrent een tegenvoorstel³⁸.”

[25] **Openbaredienstverplichtingen voor distributienetbeheerders en leveranciers van aardgas.** In uitvoering van het Gasdecreet is de Vlaamse regering van plan om openbaredienstverplichtingen op te leggen aan distributienetbeheerders en leveranciers van aardgas. De Raad is daar reeds lang vragende partij voor, en vraagt dat dit uitvoeringsbesluit zo snel mogelijk wordt gerealiseerd.

38) Om de vermelde gevaren te ondervangen, stelt de Raad twee oplossingsrichtingen voor. De eerste bestaat erin de betreffende bepalingen inzake de inzet van flexibele mechanismen in art. 6, lid 4 te vervangen door een bepaling waarin aan de Ondernemingen de mogelijkheid wordt voorzien om de uitvoering van maatregelen, die niet onder art. 6, lid 2 en 3 vallen, uit te stellen en te compenseren door een heffing op de daardoor niet-vermeden CO₂-emissies. Als richtinggevendde hoogte van deze heffing kan gedacht worden aan de marginale reductiekost per vermeden CO₂-emissie van de “duurste minder-rendabele maatregel”. De Raad meent dat op deze manier invulling zou worden gegeven aan de logische redenering dat de laat-

ste maatregelen (tot het behalen van de Wereldtop) per vermeden CO₂-emissie alleszins niet goedkoper mogen zijn dan de maatregelen die door het convenant verplicht dienen uitgevoerd te worden omdat ze rendabel of minder-rendabel zijn. Indien beroep zou mogen gedaan worden op de flexibele mechanismen van het Protocol van Kyoto is de kans immers zeer reëel dat deze piste per vermeden CO₂-emissie goedkoper is dan het effectief uitvoeren van bedrijfseconomisch minder rendabele maatregelen, wat ingaat tegen deze logica. Een andere oplossing bestaat erin om aan de ondernemingen de mogelijkheid te voorzien om de uitvoering van maatregelen, die niet onder art. 6, lid 2 en 3 vallen, uit te stellen en te

compenseren door de aankoop van emissierechten binnen het Europese emissiehandelssysteem (zoals voorzien in het Voorstel van Europese Richtlijn inzake de handel in broeikasgasuitstootrechten). Dit moet gebeuren onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat dit Europese systeem op zijn beurt niet gelinkt wordt met de internationale flexibele mechanismen, wat – wegens het daardoor inbrengen van goedkope “hot air” emissies – immers tot een enorme deflatie zou leiden van de kostprijs van een ton CO₂. Als de voorziene Europese emissiehandel om één of andere reden toch zou leiden tot dergelijke deflatie, dan moet volgens de Raad deze oplossingrichting worden genegeerd.

- [26] **Energieaudits en energieboekhouding in overheidsgebouwen.** De MiNa-Raad is een sterk voorstander van dit project. De Raad heeft wel een aantal opmerkingen:
- 1) het project zou niet mogen beperkt blijven tot “energieaudits” en “energieboekhouding”. Ook aan sensibilisering van energiezuinig transport door de Vlaamse ambtenaren dient aandacht besteed te worden. De Raad denkt daarbij aan de invoering van “personeelsvervoerplannen”, het opnemen van criteria inzake brandstofverbruik of CO₂-uitstoot bij aanbestedingen voor eigen dienstwagens, het stimuleren van een regelmatige controle van de bandenspanning, een energiezuinige rijstijl, ... voor de ambtenaren die gebruik maken van de dienstwagens (of de vlooteigenaars van de Vlaamse dienstwagens). Ook dit kan perfect opgevolgd worden met een soort “transportboekhouding”;
 - 2) momenteel heerst de indruk dat het project is opgestart, en dat er dus moet afge wacht worden op resultaten. De Raad meent dat dit een veel te defensieve houding genereert. Een aantal (zeer sensibiliserende) maatregelen kunnen reeds doorgevoerd worden in alle gebouwen in eigendom of leasing van de Vlaamse Gemeenschap;
- [27] **Sensibiliserings- en gedragswijzigingscampagne rond rationeel energiegebruik.** De MiNa-Raad onderschrijft de voorziene intensifiëring van de sensibiliseringscampagnes rond rationeel energiegebruik³⁹. Volgens de Raad zijn dergelijke campagnes uiterst belangrijk voor het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor een rationeler energiegebruik. Bovendien kan dit draagvlak de weg openen ter invoering van een verhoging van de energieprijzen (via een CO₂/energieheffing).
- [28] **Energierecuperatie verbrandingsinstallaties.** De Raad stelt vast dat in het klimaatbeleidsplan geen bepalingen zijn opgenomen ter verbetering van de energierecuperatie in verbrandingsinstallaties. Hij verwijst daarom naar zijn advies van 24 september 2002 over het Ontwerp Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007. Hij pleitte hierin voor een globale hervorming van het heffingsysteem voor afvalverbranding. In plaats van “tonnages verbrand afval” als heffingsgrondslag te hanteren, opteert de MiNa-Raad voor een NO_x/EPM⁴⁰ -heffing en een heffing op nog te storten residu's. Een NO_x/EPM-heffing heeft het voordeel dat tegelijk stimuli worden ingebouwd voor een verdere reductie van de vervuilende uitstoot en voor een verbetering van het energierendement. De Raad stelt voor om deze heffingen in een fonds te storten dat investeringen in verdergaande energierecuperatie subsidieert.
- [29] **Regelgeving inzake energiecificering van gebouwen.** De Raad vindt in het ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 wel bepalingen terug over de op komst zijnde energieprestatieregelgeving (in project 6), maar over energiecificering van woningen

39) Er is sprake van een driemaandelijkse (i.p.v. nu tweejaarlijkse) mediacampagne, en een jaarlijkse (i.p.v. nu eens om de twee jaar) maand van de energiebesparing.

40) EPM staat voor “Energie-

PrestatieMaat”, en geeft een gewogen energetisch rendement van de betrokken installatie weer.

en gebouwen⁴¹ wordt in het plan geen woord gerept. Nochtans moet dergelijk instrument een zeer belangrijk onderdeel vormen van het Vlaamse beleid ter verbetering van het energieprestatieniveau van de Vlaamse woningen en gebouwen.

41) Voorstel van decreet van de heren Robert Voorhamme, Jacques Laverge, Eloi Glorieux en Jos Bex houdende maatregelen tot naleving van de eisen op het vlak van de energieprestaties en het binnenklimaat. maat voor gebouwen en tot invoering van een energieprestatiecertificaat.

Bijlage 1:

Reeds afgeleverde adviezen van de MiNa-Raad omtrent het Vlaamse klimaatbeleid

De Raad heeft in het recente verleden talrijke adviezen geformuleerd die rechtstreeks of onrechtstreeks op dit ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 betrekking hebben. De Raad somt de belangrijkste hiervan op in Tabel 3.

Tabel 3: Sammier overzicht van de voor behandeling van dit ontwerp van Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 relevante adviezen van de MiNa-Raad

Adviesdatum	Adviesnummer	Adviestitel
5-nov-02	02 50	Advies over het voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003
14-okt-02	02 47	Advies over het voorontwerp van CO ₂ /REG-decreet
24-sept-02	02 39	Advies over het voorontwerp van benchmarkingconvenant inzake energie-efficiëntie in de industrie
04-jul-02	02 28	Advies over het voorontwerp van milieubeleidsplan 2003-2007
04-jul-02	02 27	Advies over de inpassing van economische instrumenten in het Vlaamse klimaatbeleid
20-dec-01	01 41	Advies over het ontwerp van uitvoeringsbesluit inzake de openbardienstverplichting ter bevordering van elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties
08-nov-01	01 36	Advies over het ontwerp van uitvoeringsbesluit inzake de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik
06-sept-01	01 29	Advies over enkele aspecten van het Vlaamse klimaat- en energiebeleid

Adviesdatum	Adviesnummer	Adviestitel
06-sept-01	01 27	Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid
11-okt-00	00 31	Advies over het ontwerp van uitvoeringsbesluit inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen
07-sept-00	00 24	Advies over het voorontwerp van decreet houdende de organisatie van de aardgasmarkt
28-09-99	99 18	Advies over het voorontwerp van decreet inzake de opwekking en de distributie van elektriciteit

